

ge, ki bi jezikovno ugajala vsem posameznikom. O Hrenovi izdaji se pritožujejo, da ima nekaj hrvatskih in srbskih besed. Kako pa naj jih nadomestimo z drugimi, ko domačih nimamo? Če se kdo pritoži o nekaterih nemških besedah, naj pomisli, da je bolj kazalo že udomačene besede sprejeti, kakor izposojevati si hrvatske, ki sredi Kranjske niso znane, n. pr. jezer za tavšent, dedič za erbič. Saj so vendar te besede domače, odkar smo si jih izposodili od sosednih Nemcev, s katerimi skupaj bivamo, odkar so se Slovenci priselili v te kraje. Zato smo rajši sprejeli okoli Ljubljane navadne besede, kakor tuje. Kdor pa prebiva ob hrvatski ali italijanski meji, naj nadomesti posamezne besede z ondi navadnimi. Pisati pa ne smemo, kakor govorimo, ampak polno, ne da bi izpuščali samoglasnikov. Pišimo po navadi naroda, govorimo pa po krajevni navadi (*Quare scribamus more gentis, loquamur more regionis*).

Iz tega predgovora bi človek sklepal, da je Schoenleben Hrenovo izdajo precej spremenil. V istini pa ni skoro nikake razlike glede besedila. Ponatisnil je liste in evangelije skoro do črke nantanko; spremenil je besedi »jezer« in »dedič«; prvo po pravici, ker je madžarska, drugo po krivici, ker je beseda dedič znana po vsem Slovenskem. Sicer pa je le malo razlik: Hren, 10 b: v' tiisti okulici, Schoenleben 15: v' tiistim kraiu; H. 10 b: stražo delali, Sch. 15: stražo držali; H. 10 b: kopel tiga druguč rojstva, Sch. 17: tiga prerojena; H. 10b: dediči bomo, Sch. 17: erbiči bomo; H. 11 a: katero (besedo) je ta Gospud nam na znanje dal, Sch. 18: katero je ta Gespud nam izkazal; H. 116 b: na tretjanajsto nedelo, Sch. 232: na trinajsto nedelo; H. 130 b: deset milarjov zlata, Sch. 256: deset tavšent centov; H. II. del, 1 a: izlagajo, Sch. 269: rezlagajo.

Razlika med obema izdajama je torej zelo neznamenatna in jo komaj opazimo. Nekaj besedila je Schoenleben izboljšal, nekaj poslabšal, vendar v celoti njegova izdaja ne zaostaja za Hrenovo. Schoenleben je imel za pravilo, naj se pisatelj drži ljudske govornice. Ali niso nekateri slovničarji

tudi dandanes tega nazora? Kopitarju to mnenje ni ugajalo. Zato se je izrazil, da stoji v tem oziru Schoenleben na Trubarjevem stališču.

Schoenlebnova izdaja je ilustrirana z malimi bakrorezi (28 × 28 mm), nanašajočimi se na dogodke dotičnih evangelijev.

Razvrstitev listov in evangelijev v Schoenlebnovi izdaji je nekoliko drugačna od Hrenove, ker je izpeljana po rimskem misalu, ki je bil v tem času vpeljan mesto oglejskega.

Schoenleben ima brezdvomno velike zasluge za našo kulturno zgodovino:

Kot voditelj jezuitske gimnazije v Ljubljani je bodrilno vplival na učence. Spisal jim je igro, ki so jo igrali v splošno zadovoljnost občinstva. Sestavil je tudi zgodovino jezuitske gimnazije do svojih časov.

Bil je tehten in priljubljen cerkven govornik, ki je tudi več zvezkov svojih ogovorov izdal v tisku.

Začel je pisati zgodbe domače dežele. Čeprav tega dela ni dovršil niti po količini niti po kakovosti, je vendar dal podlago Valvasorju in je spodbudil druge, da so se jeli zanimati za domačo zgodovino in spisovati kronike in druge zgodovinske spise, n. pr. njegova nečaka dr. Anton in dr. Gregor Thalnitscher, ki sta ohranila svojemu uju hvaležno srce vse dni svojega življenja.

Bržkone je Schoenleben povzročil, da so po nekaterih krajih začeli spisavati cerkvene matice, n. pr. v Kočevju l. 1669., prav tedaj, ko je bil Schoenleben arhidijakon v Ribnici in je spadalo Kočevje v njegovo področje.

Izdal je slovensko knjigo evangelijev in listov l. 1672., ki je bila zopet prva slovenska knjiga po tridesetletni vojski. Knjigi je pridejal cerkvene pesmi in katekizem, kar je bilo ljudstvu v velik prid.

Pozval je v Ljubljano tiskarja in tako omogočil, da so se poslej mogle tiskati knjige tudi doma, kar je njih število znatno povečalo.

Škoda je, da po njegovi smrti ni bilo najti moža, ki bi bil izdal njegovo ostalino, zlasti spise, tičeče se domače zemlje.

Beg . . .

Ne glej me s sijem zlatih solnc,
ne ljubi me z močjo plamenov —
Bežim pred Bogom: brata sem ubil;
bežim pred ženo, sina sem ji ubil — — —
O Bog, o žena! —

Vajino zaničevanje čutim,
vajino maščevanje slutim.
Vse črne noči, o Bog,
vse črne noči, o žena! . . .

France Bevk.